

Nr 25.

Av herr **Bergqvist m. fl.**, om inrättande av en 5-årig real-skolelinje vid samrealskolan i Boden.

Samrealskolan i Boden skall jämlikt beslut av 1927 års riksdag vara organiserad såsom fyraårig samrealskola och skulle enligt Kungl. Maj:ts nådiga cirkulär till statskontoret m. fl. myndigheter den 22 december 1927 vara försedd med dubbla avdelningar. En undersökning av förhållandena vid skolan visar emellertid, att även avgångsklassen som regel har måst dubbleras och skolan följaktligen brukat omfatta 8 klassavdelningar. Skolans omfattning under de senaste åren framgår av följande översikt.

H. t. år	Avd. A	Avd. B	Summa
1928	1—4	1—3	7
1929	1—4	1—4	8
1930	1—4	1—3	7
1931	1—4	1—4	8
1932	1—4	1—4	8
1933	1—4	1—4	8
1934	1—4	1—4	8
1935	1—4	1—4	8

Lärjungeantalet vid skolan har under samma tid utgjort respektive 159, 173, 178, 191, 203, 224, 236 och 246 och visar sålunda en oavbrutet fortgående stegring. Första klassen har ett par läsår måst rymma övertaliga lärjungar. De s. k. extralärarsakkunniga räkna i sitt den 31 oktober 1934 avgivna betänkande också med 8 klassavdelningar som konstant organisation vid denna skola.

Den 15 juni 1934 beslöto stadsfullmäktige i Boden ingiva underdånig framställning om inrättande vid samrealskolan i Boden av jämväl en 5-årig linje att arbeta vid sidan om den 4-åriga. Dylik framställning ingavs den 27 augusti 1934 och blev av Kungl. Skolöverstyrelsen i skrivelse den 26 november samma år tillstyrkt, men föranledde icke Kungl. Maj:ts proposition till 1935 års riksdag.

De skäl, som av såväl Bodens stad som ock av Kungl. Skolöverstyrelsen förebragts, äro delvis av sådan art, att de ställa samrealskolan i Boden i viss särställning. På grund av samhällets demografiska struktur

utgöras mer än två tredjedelar av skolans lärjungebestånd av barn från tjänstemannahem, och ungefär en tredjedel av lärjungarna utgöras därvid av barn till militära befattningshavare. För dessa militära befattningshavare i Boden gäller s. k. passagesystem med treårigt intervall, och i följd härav kvarstanna ifrågavarande familjer endast kortare tid i samhället. Därtill kommer, att även den andra tredjedelen av målsmännen, vilken utgöres av civila befattningshavare, företer en betydligt större rörlighet i fråga om bostadsorten än motsvarande befattningshavare i sydligare belägna samhällen. Det händer sålunda ofta, att barn, som inflytta till Boden, påbörjat skolgång i femårig realskola men nu måste övergå till fyraårig realskola samt motsatsen vid avflyttning från Boden.

Visserligen innehåller § 32 av läroverksstadgan bestämmelser angående övergång från ena skolformen till den andra. Men det är otvivelaktigt, att en dylik övergång med hänsyn till undervisningsplanerna i vissa ämnen, särskilt i tyska i de lägre klasserna men jämväl i viss utsträckning i sådana ämnen som kristendomskunskap, historia, matematik och biologi på det lägre stadiet, är för lärjungarna förenad med bestämda olägenheter.

Då man vidare betänker dels den vinst i tid och av ekonomisk art, som den femåriga linjen erbjuder framför den fyraåriga, och dels den omständigheten, att av skolans 246 lärjungar endast 22 voro inackorderade i staden och de övriga bodde i sina hem, så synes uppenbart, att en femårig linje av realskolan bättre passar de speciella förhållandena i samhället, och att överensstämmelse i skolorganisation mellan ett samhälle av Bodens typ och andra större läroverksorter är i högsta grad önskvärd. Därtill kommer, att samrealskolan i Boden förfogar över moderna lokaler med tidsenlig utrustning och kostnaderna för en organisationsändring icke torde bli höga. Desamma komma icke att vid genomförd organisationsändring överstiga 5,000 kronor, dyrtidstillägg och tillfällig löneförbättring häri icke inräknat.

I anslutning till vad ovan sagts, få vi sålunda hemställa,

att riksdagen ville besluta, att samrealskolan i Boden måtte från och med budgetåret 1936—1937 successivt omorganiseras till att omfatta även femårig realskolelinje att arbeta jämsides med den fyraåriga, samt anslå för ändamålet erforderliga medel.

Stockholm den 16 januari 1936.

O. Bergqvist.

D. Hansén.

C. I. Asplund.

P. Sandström.

C. Fr. Carlström.

Avskrift.

Bilaga.

Till Konungen.

Med återställande av närslutna nådiga remiss samt däröver av kollegiet vid samrealskolan i Boden avgivet yttrande får skolöverstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Av stadsfullmäktige i Boden utsedda representanter hava hos Eders Kungl. Maj:t i underdånighet anhållit, att vid samrealskolan i Boden måtte från och med höstterminen 1935 få inrättas en femårig linje av realskolan vid sidan av den förutvarande fyraåriga.

Överstyrelsen vill till en början erinra därom, att samrealskolan i Boden enligt 1927 års riksdags beslut skall vara organiserad såsom fyraårig samrealskola och att den enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga cirkulär till statskontoret m. fl. myndigheter den 22 december 1927 skall vara försedd med dubbla avdelningar i klasserna 1—3 och sålunda omfatta sammanlagt 7 avdelningar. En undersökning av förhållandena vid skolan visar emellertid, att även avgångsklassen i allmänhet behöver dubbleras och att skolan följaktligen brukat omfatta 8 klassavdelningar. Skolans omfattning under de senaste åren framgår i detalj av följande översikt.

H. t. år	Avd. A.	Avd. B.	Summa
1928	1—4	1—3	7
1929	1—4	1—4	8
1930	1—4	1—3	7
1931	1—4	1—4	8
1932	1—4	1—4	8
1933	1—4	1—4	8
1934	1—4	1—4	8

Lärjungeantalet vid skolan har under samma tid utgjort respektive 159, 173, 178, 191, 203, 224 och 236 och visar sålunda en oavbrutet fortgående stegring. Första klassen har innevarande läsår 3 övertaliga lärjungar. De s. k. extralärarsakkunniga räkna också i sitt den 31 oktober 1934 avgivna betänkande med 8 klassavdelningar som konstant organisation vid denna skola.

Ett bifall till den underdåniga framställningen skulle sålunda innebära, att den ena av de båda serierna avdelningar omorganiserades till femårig och att skolan komme att omfatta 9 avdelningar i stället för 8.

Såsom skäl för den begärda omorganisationen anföres bl. a. den vinst i tid och av ekonomisk art, som den femåriga linjen erbjuder framför den fyraåriga. Med fullt beaktande av detta skäl och de synpunkter, som därvid av stadsfullmäktiges representanter framföras, kan översty-

relsen likväl icke finna, att detta förhållande bör tillerkännas en mera avgörande betydelse i fråga om förevarande skola än i fråga om flertalet andra läroanstalter av den art och med den organisation, som samrealskolan i Boden representerar. Däremot finner överstyrelsen det andra av de av stadsfullmäktiges representanter anförda skälen i detta sammanhang väga tyngre, då de grunda sig på ett förhållande, som obestriddligen ställer samrealskolan i en viss särställning. På grund av detta samhälles demografiska struktur utgöres mer än två tredjedelar av skolans lärjungebestånd av barn från tjänstemannahem, och ungefär en tredjedel av lärjungarna utgöres därvid av barn till militära befattningshavare. För dessa militära befattningshavare i Boden gäller, såsom framhålles i den underdåniga ansökan, s. k. passagesystem med tvåårigt intervall, och i följd därav kvarstanna ifrågavarande familjer endast en kortare tid i samhället. Det torde sålunda exempelvis mycket ofta inträffa, att barn i sådana hem hava påbörjat skolgång i femårig realskola och vid överflyttning till Boden måste övergå till fyraårig med därav följande olägenheter. Det är visserligen sant, att sådana olägenheter alltid kunna uppkomma i samband med flyttning från en ort till en annan, men det är förefintligheten av ett system, där sådan ändring av bostadsorten är konstant och regelbundet återkommande för tredjedelen av skolans målsmän, som gör, att förhållandena i Boden måste betraktas som speciella för detta samhälle och därför kräva särskilt hänsynstagande. Därtill kommer, såsom likaledes framhålles i ansökan, att även den andra tredjedelen av målsmännen, vilken utgöres av civila befattningshavare, företer en betydligt större rörlighet i fråga om bostadsorten än motsvarande befattningshavare i sydligare belägna samhällen. Det vill också synas, som en femårig realskola överhuvud taget bättre passar de speciella förhållandena i samhället, alldenstund, såsom en undersökning visar, av skolans innevarande läsår 236 lärjungar endast 17 äro inackorderade, de övriga bo i sina hem.

Det kan visserligen göras gällande, att med hänsyn till bestämmelserna i § 32 av läroverksstadgan angående övergång mellan läroverk, övergång alltid kan vinnas från en avdelning av fyraårig linje till motsvarande avdelning av femårig linje eller vice versa, men med hänsyn till de olikheter, som undervisningsplanerna i vissa ämnen förete, särskilt i tyska i de lägre klasserna och jämväl i viss utsträckning i sådana ämnen som kristendomskunskap, historia, matematik och biologi på det lägre stadiet, är en sådan övergång dock förenad med bestämda olägenheter. Fördelarna av överensstämmelse i skolororganisationen mellan ett samhälle av Bodens typ och andra större läroverksorter äro därför uppenbara.

Enligt överstyrelsens mening finnes sålunda starkt fog för beaktande av det önskemål, som uttryckts i den underdåniga framställningen, och överstyrelsen anser sig följaktligen med hänsyn till här anförda för Boden speciella förhållanden böra tillstyrka densamma. Överstyrelsen anser sig så mycket hellre kunna göra detta, trots den tvekan, som möjligen kan uppstå på grund därav, att skolan jämförelsevis nyligen fått sin organisation fastställd, som kostnaderna för en sådan omorganisation bliva tämligen obetydliga. Detta framgår av följande översikt.

Antal timmar i läroämnena.

Ökning: 25 (kl. 1⁵).
 Minskning: 3 (kl. 2⁵—5⁵ i jämförelse med 1⁴—4⁴).
 Kvarstående
 Ökning 22 timmar.

Antal timmar i övningsämnena.

Ökning: 8 à 12 timmar, allteftersom den nytillkommande klassavdelningen nödvändiggör upprättande av en ny gymnastikavdelning eller ej.

Kostnader.

22 timmar i läroämnena à 140 kronor	kr. 3,080
8 (maximum) timmar i övningsämnena à 115 kr.	» 920
2 » i » à 85 »	» 170
2 » i » à 75 »	» 150
<hr/>	
Summa kronor 4,320	

Därtill kommer tillfällig löneförbättring, provisorisk avlösningsförbättring och dyrtidstillägg på dessa belopp.

För de båda närmaste läsåren torde dubbla avdelningar av klass 1⁴ liksom förut visa sig erforderliga. Under läsåren 1936-1937—1938-1939 torde följaktligen inträda en tillfällig ansvällning till 10 avdelningar (se bifogade specialplan). Den kostnadsökning, som inträder för budgetåret 1935—1936, kommer alltså att jämnt motsvara tillkomsten av den nya klass 1⁵ och blir obetydligt större än kostnadsökningen vid avslutad omorganisation eller (3,500+1,035+150 =) 4,685 kronor. (Överstyrelsen har därvid icke beräknat slöjd för gossar under ifrågavarande läsår).

Överstyrelsen anser sig emellertid böra framhålla, att det, vid en omorganisation av samrealskolan i Boden i enlighet med den underdåniga ansökan och överstyrelsens förslag, icke är uteslutet, att tillströmningen till den femåriga linjen blir så stark, att den måste dubblas, under det att anslutningen till den fyraåriga realskolan i motsvarande grad minskas. Den omständigheten, att lärjungarna i denna skola nästan genomgående tillhöra staden eller den omgivande landskommunen (Överluleå landskommun) och alltså icke för sin skolgång behöva vara inackorderade, gör ett sådant antagande ganska sannolikt, då fördelarna av den femåriga organisationen därigenom bliva påtagliga. Emellertid torde man kunna utgå ifrån, att någon totalökning i tillströmningen av lärjungar icke inträder på grund av omorganisationen. En utveckling i den av överstyrelsen skisserade riktningen skulle därför väsentligen endast innebära, att ytterligare en klass tillkomme (1⁵). Avdelningarna i den fyraåriga realskolan skulle i så fall minskas och samläsning kunna anordnas mellan dessa och den andra serien avdelningar av den femåriga realskolan fränsett de fall — framförallt givetvis tyska i klasserna 1⁴ och 2⁴ —, då en sådan med hänsyn till undervisningsplanernas beskaffenhet är utesluten eller förenad med större svårigheter. Även för det fall, att två avdelningar av första klassen av den femåriga realskolan skulle visa sig erforderliga, blir den ifrågasatta omorganisationen sålunda icke förenad med någon mera väsentlig kostnadsökning.

Såsom villkor för ombildningen torde böra uppställas, att Boden åtager sig att för skolan i dess nya organisationsform tillhandahålla erforderliga lokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor vid läroverket.

Under återopande av vad sålunda anförts får överstyrelsen, med tillstyrkande av bifall till den gjorda framställningen, i underdånighet hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att dels medgiva att samrealskolan i Boden måtte från och med budgetåret 1935—1936 eller från den senare tidpunkt, Eders Kungl. Maj:t bestämmer, omorganiseras till att omfatta femårig och fyraårig realskolelinje, dock under förutsättning, att Bodens stad tillhandahåller erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor, dels för detta ändamål öka förslagsanslaget till avlöningar åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken med 4,685 kronor.

I den slutliga handläggningen av detta ärende hava deltagit generaldirektören Holmdahl, avdelningschefen undervisningsrådet Wallin, undervisningsråden Johansson, Kärre, föredragande, och Jonzon samt t. f. undervisningsrådet Redin.

Stockholm den 26 november 1934.

Underdånigst

OTTO HOLMDAHL.

KARL KÄRRE,
föredragande.

Gustaf Titz.

Specialplan för samrealskolan i Boden.

Höst- terminen år	1927 års organisation + »tillfälliga» avdelningar			Nu föreslagen organisation			Summa avdel- ningar
	4-årig realskola			5-årig realskola	4-årig realskola		
	a	b	a		b		
1934	1—4	1—3,	4				8
1935	2—4	2—3,	4	1	1	1	9
1936	3—4	3,	4	1—2	1—2	1—2	10
1937	4		4	1—3	1—3	2—3	10
1938	—	—		1—4	1—4	3—4	10
1939	—	—		1—5	1—4	(4)	9
1940	—	—		1—5	1—4	—	9

Rätt avskrivet betygar på tjänstens vägnar:

Pontus Räf.

Avskrift.

Utdrag av protokoll fört vid stadsfullmäktiges i Boden sammanträde fredagen den 15 juni 1934 kl. 17.

---

§ 13.

Föredrogs drätselkammarens och beredningsutskottets tvenne yttranden över styrelsens för samrealskolan utredning rörande inrättande även av en 5-årig linje vid samrealskolan i Boden.

Beredningsutskottet hade beslutat att, med hänsyn till lärjungarnas sammansättning och fördelning och det passagesystem som är genomfört inom garnisonen och som delvis även tillämpas beträffande civila tjänstemän, hos stadsfullmäktige tillstyrka inrättande av en 5-årig linje vid samrealskolan. I anslutning härtill hade utskottet jämväl beslutat föreslå, att stadsfullmäktige måtte giva folkskoleinspektör S. Hedby och rektor A. Swedberg i uppdrag att å stadsfullmäktiges vägnar upprätta och över-sända framställning till kungl. skolöverstyrelsen om inrättande vid samrealskolan i Boden jämväl av en 5-årig linje.

Stadsfullmäktige beslöto bifalla beredningsutskottets förslag.

In fidem:

FREDRIK LINDSTRÖM.

Justerat:

I. A. Jakobsson.

Gustaf Larsson.

Evald Gabrielson.

Att förestående protokoll denna dag efter därom föregången kungörelse offentligen upplästs, betygar

Boden den 19 juni 1935.

e. o.

Fredrik Lindström.

Vidimeras, ex officio:

Fredrik Lindström.

Rätt avskrives bestyrkes

Stadsfullmäktige i Boden

Albin Swedberg,

Stadsfullmäktiges ordförande.
